

Sygn. akt VII U 1275/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lipca 2017 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Marcin Graczyk

Protokolant: Małgorzata Nakielska

po rozpoznaniu w dniu 20 lipca 2017 r. w Warszawie

sprawy J. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o zwrot opłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne

na skutek odwołania J. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 23 czerwca 2015 r. znak: (...)

1. oddala odwołanie,
2. przyznaje ze środków Skarbu Państwa – Kasa Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie radcy prawnemu P. S. kwotę 180zł (sto osiemdziesiąt złotych) podwyższoną o stawkę podatku VAT tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy udzielonej odwołującej się z urzędu.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 czerwca 2015 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. odmówił J. S. zwrotu nadpłaconych składek na dobrowolne ubezpieczenie zdrowotne za okres od marca 1999 r. do maja 2003 r. z powodu przedawnienia (decyzja organu rentowego z dnia 23 czerwca 2016r., k.17 a.r.).

Ubezpieczona J. S. w dniu 24 lipca 2015 r. złożyła, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W., odwołanie od powyższej decyzji. Zaskarżając decyzję w całości, wniosła o jej zmianę poprzez zwrot nadpłaconych składek za okres od marca 1999 r. do maja 2003 r. w kwocie 6781,72 zł wraz z odsetkami, ewentualnie o przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

Odwołująca decyzji z dnia 23 czerwca 2015 r. zarzuciła naruszenie art. 24 ust. 6b ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez niezawiadomienie płatnika o kwocie nienależnie nadpłaconych składek. W uzasadnieniu odwołująca wskazała, że organ rentowy zawiadomił ją o nadpłaconych składkach dopiero w 2015 r., dlatego nie wiedziała, że posiada wierzytelności w postaci nadpłaconych składek, wobec tego nie składała wniosku o ich zwrot. Odwołująca wniosła o nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia z uwagi na fakt, iż postępowanie organu rentowego jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. W jej ocenie organ rentowy celowo nie zawiadomił jej o nadpłaconych składkach tak, aby doszło do przedawnienia. Dodała, że potwierdzenie rozwiązania umowy

dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego zostało sporządzone dopiero 28 kwietnia 2015 r. (odwołanie od decyzji organu rentowego, k.2-4 a.s., tom I).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie z dnia 19 grudnia 2013 r. wnosił o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ k.p.c. wskazując, że zaskarżona decyzja jest zasadna. Organ zaakcentował, iż nienależnie opłacone składki ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc o dnia: 1. otrzymania zawiadomienia, o którym mowa w art. 24 ust. 6b ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, 2. opłacenia składek, w przypadku braku zawiadomienia, o którym mowa w ust. 6b ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (art.24 ust.6g).

W ocenie organu rentowego w związku z faktem, iż organ rentowy nie zawiadomił płatnika składek o kwocie nienależnie opłaconych składek, nienależnie opłacone składki ulegają przedawnieniu z upływem 5 lat od ich opłacenia (odpowiedź na odwołanie, 11 a.s., tom I).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołująca J. S., ur. (...), dnia 1 stycznia 1999 r. zawarła z (...) Regionalną Kasą Chorych umowę dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego nr (...) z datą objęcia tym ubezpieczeniem od dnia 1 stycznia 1999 r.

W myśl § 4 tej umowy ubezpieczający się przestawał być objęty ubezpieczeniem z dniem rozwiązania umowy lub nieopłacenia składki w terminie do 15 dnia następnego miesiąca (§ 7 ust. 3 umowy) (umowa z dnia 1 lutego 1999 r., k. nienumerowana akta NFZ).

W okresie od marca 1999 r. do maja 2003 r. odwołująca odprowadzała składki na ubezpieczenie zdrowotne. Składki te były jednak opłacane nieterminowo i w niewłaściwej wysokości (lista wpłat, k. nienumerowana akt NFZ).

Dnia 2 kwietnia 2015 r. odwołująca złożyła do (...) Oddziału Wojewódzkiego NFZ wniosek o podanie okresu obowiązywania umowy zawartej w lutym 1999 r. (wniosek z dnia 2 kwietnia 2015r., k. nienumerowana akta NFZ).

W odpowiedzi NFZ poinformował ją, iż umowa dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego wygasła z dniem 15 marca 1999 r. w związku z nieterminowym opłaceniem składki za luty 1999 r., a potwierdzenie rozwiązania umowy zostało sporządzone w dniu 28 kwietnia 2015 r. (pisma NFZ z dnia 28 kwietnia 2015r. oraz 17 lipca 2015 r., k. nienumerowane akt NFZ).

Następnie dnia 22 maja 2015 r. odwołująca wystąpiła do organu rentowego o zwrot nadpłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne (wniosek z dnia 22 maja 2015r.k. 1 a.r.).

W toku postępowania organ rentowy ustalił, że na dzień 2 czerwca 2015 r. na koncie odwołującej istnieje nadpłata w kwocie 6 781,72 zł, składająca się z wpłat przekazanych do ZUS w okresie marzec 1999 r. maj 2003 r. Organ rentowy wskazał, że nadpłata nie może być zwrócona, ponieważ minął okres zwrotu należności. Z tych względów organ rentowy dnia 23 czerwca 2015 r. wydał decyzję nr (...), którą odmówił zwrotu nadpłaconych składek (zawiadomienie z dnia 9 czerwca 2015 r., k.11 a.r., decyzja organu rentowego z dnia 23 czerwca 2015 r., 17 a.r.).

J. S. w dniu 24 lipca 2015 r. złożyła odwołanie od powyższej decyzji, inicjując niniejsze postępowanie(odwołanie od decyzji organu rentowego, k.2-4 a.s., tom I).

Dnia 9 grudnia 2015 r. odwołująca złożyła do NFZ wnioski o wydanie decyzji o rozwiązaniu umowy dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego. W uzasadnieniu wniosku odwołująca wskazał, że pismo, które otrzymała zawierało informację, iż umowa dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego została rozwiązana. W jej ocenie, rozwiązanie umowy stanowiło jednostronne rozstrzygnięcie organu administracji publicznej rozstrzygające sprawę co do istoty, a tym samym czynność ta winna być uznana za wadliwą (wniosek o wydanie decyzji z dnia 9 grudnia 2015r., k. nienumerowana akt NFZ).

Decyzją z dnia 8 stycznia 2016 r. Narodowy Fundusz Zdrowia (...) Oddział Wojewódzki w W. wydał decyzję nr (...), którą ustalił, że J. S. od dnia 1 stycznia 1999 r. do 15 lutego 1999 r. podlegała ubezpieczeniu zdrowotnemu jako osoba ubezpieczająca się dobrowolnie (decyzja NFZ z dnia 8 stycznia 2016r., k.67-69 a.s., tom I).

J. S. złożyła odwołanie od powyższej decyzji i wniosła o jej uchylenie w całości i orzeczenie w tym zakresie, co do istoty sprawy(odwołanie z dnia 22 stycznia 2016r., k. nienumerowana akt NFZ).

Z uwagi na toczące się postępowanie przed NFZ, postanowieniem z dnia 5 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy, na wniosek odwołującej, zawiesił postępowanie w sprawie (postanowienia z dnia 5 kwietnia 2016r., k.77-78 a.s.).

Decyzją z dnia 28 marca 2017 r., nr (...) Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia utrzymał w mocy decyzję z dnia 8 stycznia 2016 r. W uzasadnieniu wskazał, że J. S. pierwszą składkę z tytułu zawartej umowy opłaciła dopiero 16 marca 1999 r. Zaznaczył, iż zgodnie z § 7 zawartej umowy składka powinna być opłacana za każdy miesiąc kalendarzowy w terminie do 15 dnia następnego miesiąca. Z tych względów, zgodnie z art. 9 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu zdrowotnym, umowa wygasła z dniem nieopłacenia składki w obowiązującym terminie (decyzja z dnia 28 marca 2017r., k. nienumerowania akt NFZ).

Z uwagi na zakończenie postępowania przed NFZ, Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 25 maja 2017 r. podjął zawieszono postępowanie(postanowienia dnia 25 maja 2017r., k.196 a.s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w aktach sprawy, aktach rentowych oraz aktach NFZ. Zdaniem Sądu powołane wyżej dokumenty, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Nie były one przez strony kwestionowane w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem okoliczności wynikające z treści tych dokumentów należało uznać za bezsporne i mające wysoki walor dowodowy.

W ocenie Sądu zgromadzony materiał dowodowy był wystarczający do wydania orzeczenia.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie zważył, co następuje:

Odwołanie J. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 23 czerwca 2015 r., nr (...), jest niezasadne i jako takie podlega oddaleniu.

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż w zakresie regulacji dotyczących ubezpieczenia zdrowotnego istnieje swoisty dualizm, przejawiający się w tym, iż jeden organ decyduje o objęciu ubezpieczeniem zdrowotnym, tj. Narodowy Fundusz Zdrowia, zaś z drugiej strony realizacją przydzielonych zadań dotyczących kontroli i poboru składek na ubezpieczenie zdrowotne zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Najpierw bowiem w odrębnym postępowaniu, prowadzonym przed NFZ, rozstrzygana jest kwestia podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu, a dopiero w razie stwierdzenia, że dana osoba podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu, możliwe jest wydanie w innym postępowaniu, prowadzonym przez ZUS decyzji wymierzającej należną składkę na ubezpieczenie zdrowotne.

Wobec takiego rozwiązania, należy odróżnić kwestię objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym, i kwestię obowiązku płacenia składki na ubezpieczenie zdrowotne. NFZ nie jest instytucją władną do orzekania o obowiązku odprowadzania składek na jakiegokolwiek ubezpieczenie ani też do pobierania tych składek, gdyż należy to do kompetencji ZUS.

W niniejsze sprawie kwestią sporną było, to czy odwołującej przysługuje zwrot nadpłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne. Organ rentowy podnosząc zarzut przedawnienia odmówił J. S. zwrotu nadpłaconych składek za okres marzec 1999 r. maj 2003 r. Odwołująca natomiast, powołując się na art.5 k.c., wniosła o nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia z uwagi na fakt, iż organ rentowy zawiadomił ją o nadpłaconych składkach po upływie 12 lat i to na jej wniosek. Tym samym w jej ocenie działanie organu rentowego było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Zaznaczenia wymaga, iż decyzją z dnia 8 stycznia 2016 r. Narodowy Fundusz Zdrowia ustalił, iż J. S. od dnia 1 stycznia 1999r. do 15 lutego 1999 r. podlegała ubezpieczeniu zdrowotnemu jako osoba ubezpieczająca się dobrowolnie. W decyzji tej powołano się na przepisy ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz. 153, ze zm.) obowiązującej do dnia 31 marca 2003 r. (dalej: ustawą o ubezpieczeniu zdrowotnym). W myśl art. 9 tej ustawy osoba nieobjęta obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym może ubezpieczyć się dobrowolnie na podstawie pisemnego wniosku złożonego w kasie chorych. Taka osoba zostaje objęta ubezpieczeniem zdrowotnym z dniem określonym w umowie zawartej przez nią z kasą chorych, a przestaje być nim objęta z dniem rozwiązania umowy lub nieopłacenia składki w obowiązującym terminie (art. 9 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu zdrowotnym, w brzmieniu obowiązującym do 27 września 2001 r.). W decyzji wskazano, iż J. S. pierwszą składkę z tytułu zawartej umowy opłaciła dopiero w dniu 16 marca 1999 r., dlatego mając na względzie, iż zgodnie z zawartą z NFZ umową odwołująca była zobowiązana do zapłaty składki w terminie do 15 dnia następnego miesiąca, zgodnie z art. 9 ust. 3 ustawą o ubezpieczeniu zdrowotnym umowa wygasła z dniem nieopłacenia składki w obowiązującym terminie.

Zgodnie z art. 9 ust. 9 ustawy o ubezpieczeniu zdrowotnym Kasa chorych zawiadamia Zakład Ubezpieczeń Społecznych lub Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o objęciu ubezpieczeniem zdrowotnym osoby ubezpieczającej się na własny wniosek. Przepisy nie przewidują jednak obowiązku zawiadamiania stron, ani przez organ rentowy, ani przez NFZ o tym, że wpłynęła lub nie wpłynęła należna składka, czy też o tym, że dobrowolne ubezpieczenie zdrowotne ustało. Nadto dopiero od niedawna obowiązują przepisy, które mówią o tym, że organ rentowy powinien poinformować o wysokości nadpłaty. Zaznaczenia wymaga, iż w okresie, w którym odwołująca opłacała składki na ubezpieczenia zdrowotne była ona zobowiązana do informowania organu rentowego o tym, czy podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu i w jakich okresach. Jednocześnie to niej ciążył obowiązek sprawdzenia, czy rzeczywiście tym ubezpieczeniem zdrowotnym jest objęta. Odwołująca przez wiele lat nie sprawdzała tych kwestii.

Wobec tego zdaniem Sądu Okręgowego nie można powiedzieć, że zaniechanie organu rentowego polegające na niezawiadomieniu odwołującej o ustaniu dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego i jednoczesnym powstaniu nadpłaty prowadzi do stwierdzenia, że organ rentowy ma obowiązek zwrotu nadpłaconych składek. Trudno uznać, iż organ rentowy wykonując swoje obowiązki, tj. pobierając składki, które ktoś dobrowolnie wpłaca, naruszył zasady współzycia społecznego. To odwołująca wpłacając składki powinna kontrolować to, czy są one należne.

Z tych względów, w ocenie Sądu Okręgowego, nie można przypisać organowi rentowemu działania sprzecznego z zasadami współzycia społecznego.

Przechodząc do wnioskowanego w odwołaniu zwrotu nadpłaconych składek za okres marzec 1999 r. maj 2003 r. Sąd Okręgowy zważył, że zgodnie z art 24 ust. 6g ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych systemowej (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 963) nienależnie opłacone składki ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia:

- 1) otrzymania zawiadomienia, o którym mowa w ust. 6b;
- 2) opłacenia składek, w przypadku braku zawiadomienia, o którym mowa w ust. 6b.

W art. 24 ust. 6b ustawy systemowej wskazano, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych ma obowiązek zawiadomić płatnika składek o kwocie nienależnie opłaconych składek, które zgodnie z ust. 6a mogą być zwrócone, chyba że nie przekraczają wysokości kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym. W związku z faktem, iż organ rentowy nie zawiadomił odwołującej o kwocie nienależnie opłaconych składek, bieg termin przedawnienia żądania zwrotu nienależnie opłaconych składek zaczął biec od momentu ich opłacenia. Z tego względu Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie wnioskodawcy jest przedawnione.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł jak w pkt 1 wyroku.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej

przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1715). Wobec tego Sąd Okręgowy, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej odwołującej z urzędu, w pkt 2 wyroku przyznał ze środków Skarbu Państwa radcy prawnemu P. S. wynikając z przepisów stawkę minimalną, którą stosownie do § 4 ust. 1 i 3, podwyższono o stawkę podatku VAT.

SSO Marcin Graczyk